

**INSTITUTIONEN FÖR FILOSOFI,
LINGVISTIK OCH VETENSKAPSTEORI**

ÅTGÄRDSPLAN FÖR UTBILDNINGEN PÅ FORSKARNIVÅ

Diarienummer: V 2017/406

Bakgrund

Institutionens forskarutbildning har under 2018 blivit utvärderad som ett led i det kontinuerliga uppföljnings- och utvecklingsarbetet. En extern utvärderingspanel utsågs av dekanus efter samråd med institutionen; panelen utgjordes av tre professorer vars gemensamma ämneskompetens och erfarenhet hade en tillfredställande spännvidd, samt en doktorandrepresentant från ett annat lärosäte.

Utvärderingsprocessen har varit iterativ; i en inledande fas sammanställde institutionen utvärderingsunderlag i enlighet med en centralt fastställd ordning, vilken överlämnades tillsammans med en anoterad läsanvisning. Efter att ha skapat sig en överblick av detta träffade panelen representanter för institutionen för en fördjupad diskussion av underlaget och för att efterfråga ytterligare material i syfte att skapa en fylligare bild. Efter att detta överlämnats gjorde panelen ett platsbesök under två dagar då man träffade handledare, doktorander och institutionsledning för ytterligare samtal och informationsinhämtning, och i ett slutligt steg producerades en rapport som institutionen gavs tillfälle att kommentera.

Processen har varit givande och bidragit till en god överblick av både forskarutbildningsverksamheten och dess förutsättningar. Ett återföringsmöte med representanter för utvärderingspanelen har hållits under våren, i vilket en skiss på förslag till åtgärder dryftats. Summeringen vid detta möte var att den föreslagna åtgärdsplanen väl speglade de teman som utkristalliserade sig under utvärderingsprocessen, och man underströk också att de förbättringsområden som identifierats på intet sätt var unika för institutionen utan är utmaningar som är allmänt förekommande inom forskarutbildningsverksamhet. Bedömrapporten samt förslag till åtgärdsplan har också diskuterats i institutionens ledningsgrupp, forskarutbildningsgrupp samt institutionsråd.

I sitt utlåtande fokuserar bedömrgruppen särskilt på tre områden; långsiktig kompetensförsörjning, infrastruktur för ämnesspecifik information, samt ändamålsenliga former för kvalitetskontroll av våra forskarutbildnings kursdel. Utöver rekommendationer gällande dessa tre områden lyfter panelen ytterligare ett antal aspekter vilka man uppfattat som mindre pressande men ändå velat belysa. Lite längre ner i texten beskriver vi varje område som bedömrgruppen adresserat samt de åtgärder institutionen ämnar vidta för att stärka och förbättra förutsättningarna för forskarutbildningen. Inledningsvis vill vi dock situera utvärderingen i ett lite mer långsiktigt perspektiv genom att beskriva institutionens övergripande arbete med forskarutbildningen och de aspekter som vi betraktar som centrala.

Institutionen införde vid årsskiftet 2017/18 en ny struktur med avdelningschefer för att möjliggöra ledningsarbete med en större lyhörddhet för behov inom olika delar av verksamheten. I samband med detta delegerades delar av arbetet med doktorandernas arbetsmiljö till viceprefekten för forskarutbildning som nu har en uttalad funktion som doktorandernas närmaste chef, med ansvar för bland annat utvecklingssamtal och rehabilitering. Detta har lett till en åtskilligt bättre inblick och förståelse av förutsättningar och ramar som enskilda doktorander arbetar inom, och gjort det lättare att med förhållandevis små medel göra förändringar som är viktiga för arbetsmiljö och vardag. I samband med att denna nya tidskrävande funktion lades till viceprefektuppdraget blev det tydligt att ytterligare förstärkning skulle komma att behövas på forskarutbildningssidan, en bild som blev ännu tydligare genom arbetet med utvärderingen. I slutet av 2018 utsågs därför en studierektor med särskilt ansvar för forskarutbildning. Det som ursprungligen var tänkt i mer allmänna termer som avlastning och

resursförstärkning har genom utvärderingsprocessen fått en åtskilligt tydligare målsättning: att koordinera strategiskt arbete med institutionens handledarkollegier. I arbetet med att samla in och sammanställa utvärderingsunderlag för institutionens 6 olika forskarutbildningsämnen blev betydelsen av just autonoma handledarkollegier och gemensamt ansvarstagande kring ämnens forskarutbildningsverksamhet mycket tydligt. Medan institutionen har en mängd skickliga och engagerade handledare som alla och envar tar stort ansvar för sina doktorander så förefaller själva organisationsstrukturen – tillsammans med krympande resurser – att indirekt resultera i en forskarutbildningsverksamhet som består av en serie dyader handledare/doktorand, snarare än avgränsade handledarkollegier som tar ett gemensamt grepp kring ämnets forskarutbildning. Detta avspeglas också i tjänstgöringsplanerna, där varje handledare har ett antal procent för handledning av en eller flera specificerade doktorander, men ingen medarbetare förutom viceprefekt och nu även studierektor har tid avsatt för övergripande arbete med forskarutbildning. Kursutbudet vid FLoV består till stor del av läskurser som utformas av enskilda handledare med enskilda doktoranders behov i åtanke.¹ Det finns naturligtvis såväl för- som nackdelar förknippade med detta; fördelen är att varje forskarstuderande får en skraddarsydd utbildning i förhållande till sin forskningsinriktning, samt avsevärd möjlighet att påverka den egna utbildningen. En nackdel är att den gemensamma kunskapsbasen inom varje forskarutbildningsämne inte försäkras eftersom betoningen så kraftigt ligger på specialisering. Vidare innebär denna omständighet att möjligheten till översikt och kvalitetskontroll begränsas. I kombination med avhandlingsdelen av arbetet betyder det att en stor del av forskarstuderandes utbildning i teorin kan utformas och ledas av ett fåtal personer. Som förhoppningsvis framgår i följande sektion av texten så är en av institutionens mest centrala slutsatser av utvärderingen därför att handledarkollegierna behöver stärkas. Det kommer dels att göras genom att avdela resurser för gemensamt kursutvecklingsarbete, och dels genom att organisatoriskt tillförsäkra att fler moment i utbildningarna leds och examineras av fler än en senior person i ämnet. Vidare kommer institutionens forskarutbildningsgrupp konstitueras så att varje handledarkollegium är tydligt representerat.

Rekommendationer

Förstärkning i vissa ämnen/kompetensförsörjning

Bedömargruppen rekommenderar insatser för att säkra och bredda handledarkompetensen i några av institutionens ämnen, i synnerhet lingvistik, men även teoretisk filosofi och logik. Rekrytering av en professor i lingvistik pågår, och en lektorsrekrytering planeras. Medan institutionen delar synen att begränsningen av handledarkompetens är problematisk så saknas för närvarande ekonomiska förutsättningar för rekrytering inom teoretisk filosofi och logik. Initiativ pågår inom lingvistik och teoretisk filosofi för att möjliggöra och stödja kompetensförstärkning hos anställda forskare och lektorer som ännu inte är docenter, samt för att facilitera återgång till forskning för medarbetare som under lång tid burit stora delar av grundutbildningen.

¹ Ämnet Datalingvistik utskiljer sig i detta avseende genom att kontinuerligt erbjuda fördjupade forskarutbildningskurser knutna till sitt internationella mastersprogram i Language Technology.

Infrastruktur för ämnesspecifik information

Bedömargruppen rekommenderar en mer strukturerad insats för tillhandahållande av information gällande kurser, även utanför det egna lärosätet. Institutionen kommer därför att uppdra åt handledarkollegiet i varje ämne att sammanställa listor med länkar till sidor där konferenser och eventuella kurser listas, vilka sedan delas ut till doktorander när de påbörjar forskarutbildningen. Vidare kommer lärare och forskare vid institutionen regelbundet uppmanas att vidarebefordra information om kurser och/eller konferenser till studierektor för forskarutbildningen för spridning.

Institutionen kommer också att avsätta medel för att få till stånd fler kurser vid institutionen som alternativ till läskurser som tas av enskilda studenter. Handledarkollegiet inom Teoretisk filosofi har nyligen tagit fram en kurs (Pedagogisk praktik och forskningspraktik, 5 hp) vilken även erbjuds institutionens övriga doktorander, och kursen Sociolingvistik och tvåspråkighet för grundläggande språkteknologi (7,5 hp) är ett samarbete mellan lingvistik och datalingvistik. Denna typ av samarbete grundar sig i gemensamma aspekter i ämnenas allmänna studieplaner och tycks fungera bra.

Samarbete kring forskarutbildningskurser kommer med fördel från handledarkollegier snarare än i form av 'top-down'-initiativ, och därför kommer institutionen fokusera på att stärka försättningarna för handledarkollegierna, såväl organisatoriskt som resursmässigt (se nedan "Former för kvalitetssäkring").

Former för kvalitetssäkring

Bedömargruppen noterar att majoriteten av våra doktoranders kurser ges i form av individuella läskurser och uppmanar institutionen att i ljuset av detta prioritera utveckling av ändamålsenliga former för kvalitetskontroll. Här planerar institutionen ett förändringsarbete på bred front: en studierektor för forskarutbildning har tillsatts, vars arbetsuppgifter bland annat kommer bestå i att facilitera handledarkollegiernas arbete med kursutveckling. Institutionen ämnar också utföra aggregerade läskursvärderingar årligen, i enlighet med bedömargruppens förslag.

Vidare tar institutionen fasta på bedömargruppens förslag att tillförsäkra fler moment i utbildningen leds och examineras av fler än en senior person i ämnet och undersöker därför möjligheten att utse ämneskompetenta doktorandexaminatorer med uppdrag att fungera som sammankallande för handledarkollegiet, samt ha en plats i institutionens forskarutbildningsgrupp (FUG).

Förslag

Karriärvägar och generisk färdighetsträning

Bedömargruppen föreslår en "hands-on approach" till att förse doktoranderna med verktyg för att mer effektivt kunna demonstrera sina färdigheter och anställningsbarhet. Ett av målen i institutionens HP/VP är att verka för god anställningsbarhet efter genomgången utbildning, såväl inom som utanför akademien. Karriärplanering har införlivats som ett viktigt moment i doktorandernas årliga utvecklingssamtal. Forskarverkstaden utvecklas för att på olika sätt förbereda doktoranderna för framtida arbetsvillkor; exempelvis genom att låta erfarna forskare och lärare tala om intervju-situationer, provföreläsningar och peer review, samt bjuda in filosofer, lingvister och vetenskapsteoretiker som efter disputationen börjat arbeta utanför akademien. Mer omfattande förslag

från kollegierna som att inkludera element i de allmänna studieplanerna som rapportskrivande, utredningsuppdrag eller 'internships' kommer att tarva mer diskussion innan de eventuellt kan implementeras.

Möjliggöra undervisningserfarenhet för internationella doktorander

Bedömargruppen förslår att institutionen överväger att skapa fler möjligheter för internationella doktorander att undervisa på grundnivå. Institutionen konstaterar dels att flera doktorander redan undervisar och dels att det är förenat med svårigheter att ställa om undervisning till engelska på lägre nivåer, samt att undervisning på högre nivåer tarvar erfarna lärare med bred kompetens. Dock undersöks möjligheten att i högre utsträckning använda internationella doktorander som seminarieledare på kurser på grundnivån, och inom filosofiämnena kommer detta att påbörjas hösten - 19.

Principer för allokering av doktorandtjänster

Bedömargruppen konstaterar att medan det finns tydlig och adekvat information gällande enligt vilka principer institutionen fördelar resurser till doktorandtjänster så är dessa inte välkända inom kollegierna. Detta är inte en problematik som avgränsar sig till forskarutbildningen och är heller inte i första hand en fråga om informationsspridning, utan snarare en avsaknad av forum och möjligheter för ämnesmiljöerna att föra diskussioner om strategiska frågor med institutionsledningen. Under 2017/18 har stora ansträngningar gjorts i syfte att åstadkomma mer verksamhetsnära ledning, genom att upprätta tre avdelningar som leds av en avdelningschef vardera. Detta initiativ har ännu inte utvärderats, men ledningsgruppen anser sig redan kunna konstatera att medan denna organisationsform ger en åtskilligt förbättrad överblick och kontroll av arbetsmiljöfrågor så har den inte haft önskad effekt avseende möjliggörande av bättre förankrade strategiska avväganden inom olika ämnen. Diskussioner pågår för närvarande gällande utveckling av forum och mötesformer som ska stärka kollegiernas röst i linjeorganisationen och göra det möjligt för ämnesområden att gemensamt föra strategiska samtal och föreslå prioriteringar i dialog med ledningen.

Systematisk information gällande forskarutbildningen

Bedömargruppen föreslår att doktorander tidigt bör förse med information av såväl vetenskaplig som praktisk art, samt mer övergripande information om processer, förväntningar och "milstolpar" inom forskarutbildningen. Institutionen fortsätter lägga fokus på det första året av utbildningstiden för att tillse att nya doktorander introduceras till verksamheten och forskarutbildningen på ett sätt som ger goda förutsättningar att snabbt få upp styrfart. En ny introduktionsrutin har tagits fram (för samtliga anställda) och anpassats till utbildningen. I samband med denna introduktion kommer också möjligheten att tillgodoräkna kurser från andra lärosäten tydliggöras ytterligare.

Institutionen har vidare genom utvärderingen blivit varse att den nyckelinformation gällande såväl anställning som forskarutbildning som samlats i en så kallad Lathund och översatts till engelska inte

har spridits på det sätt som avsetts, och kommer därför att inkludera en uppdaterad version av denna i en välkomstfolder till nya doktorander, samt tillhandahålla den i digital form till alla doktorander.

Jämställdhet och underrepresenterat kön i forskning och utbildning

Bedömargruppen påtalar att kvinnor är underrepresenterade i en del ämnen och manar institutionen till att vara uppmärksam på vad detta har för effekt inom undervisning och forskning. Vid återföringsmötet lyftes ett fakultetsinitiativ vid Uppsala universitet som ett gott exempel på hur man långsiktigt kan arbeta för att knyta kompetens till ämnen genom gästprofessorer på deltid under en längre period. I Uppsalaexemplet rekryterades gästprofessorer på 20% i 3 år, med 75% av lönen från centralt håll i de fall rekryten tillhörde underrepresenterat kön. Ett sådant initiativ skulle ligga på fakultetsledning och styrelse, under tiden arbetar institutionen med att identifiera möjliga gästprofessorer att finansiera inom gängse ramar.

Lena Eriksson, proprefekt, viceprefekt för utbildning på forskarnivå